Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 21 1962 Nr 4

Ökensångare (*Sylvia n. nana* [HEMPR. & EHRENB.]) vid Ottenby 1961

(Meddelande nr 34 från Ottenby fågelstation)

Av

RAGNAR EDBERG

(Summary: *The first record of the Desert Warbler (Sylvia n. nana) in Sweden.)*

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG — GÖTEBORG 1962

Ökensångare [*Sylvia n. nana* (HEMPR. & EHRENB.)] vid Ottenby 1961

(Meddelande nr 34 från Ottenby fågelstation)[1])

Av

RAGNAR EDBERG

År 1961 kom för södra Ölands del att utmärkas genom en rad fynd av för landet ovanliga fåglar. Oktober månad innebar en kulmen med inte mindre än tre för landet nya arter konstaterade vid Ottenby inom loppet av en vecka. I samtliga fall blev exemplaren tillvaratagna för närmare undersökning. De kommer att sedermera deponeras på Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm.

De tre nya arterna, som presenteras i detta och efterföljande två meddelanden från fågelstationen, har uppenbarligen kommit till landet österifrån. I vad mån fynden är direkt avhängiga den väderlek, som rådde under hösten, är givetvis svårt att fastställa. Det var den varmaste oktober vi haft i landet under de hundra år, som mätningar pågått. Värmen orsakades av milda och fuktiga luftströmmar från sydliga breddgrader. Månaden blev genomgående nederbördsrik.

I det följande ges en redogörelse för fyndet av ökensångaren och en sammanställning rörande artens hemvist och normala levnadsförhållanden.

F y n d d a t a. — Bland en grupp fältornitologer från Örebro, som besökte Ottenby den 20.10.1961, gjorde EINAR NILSSON sina kamrater uppmärksamma på en till synes ovanlig fågel, som uppehöll sig i strandvegetationerna vid Sandvik. Upptäckten gjordes kl. 12.45, och efter intensiva försök kunde fågeln två och en halv timma senare fångas i slöjnät. Diverse spekulationer gjordes om arttillhörigheten, men enighet rådde om att det gällde en raritet. Fågeln vägrade ofta vid drivningen att lämna det relativa skydd strandens täta bestånd av nässlor erbjöd. Ostörd tycktes den med förkärlek vilja uppehålla sig på strandens sandfläckar, där den ivrigt jagade insekter.

Snarast möjligt efter fångsten fördes fågeln till fågelstationen där

[1]) Medd. nr 33, se VF årg. 20, nr 4 (1961).

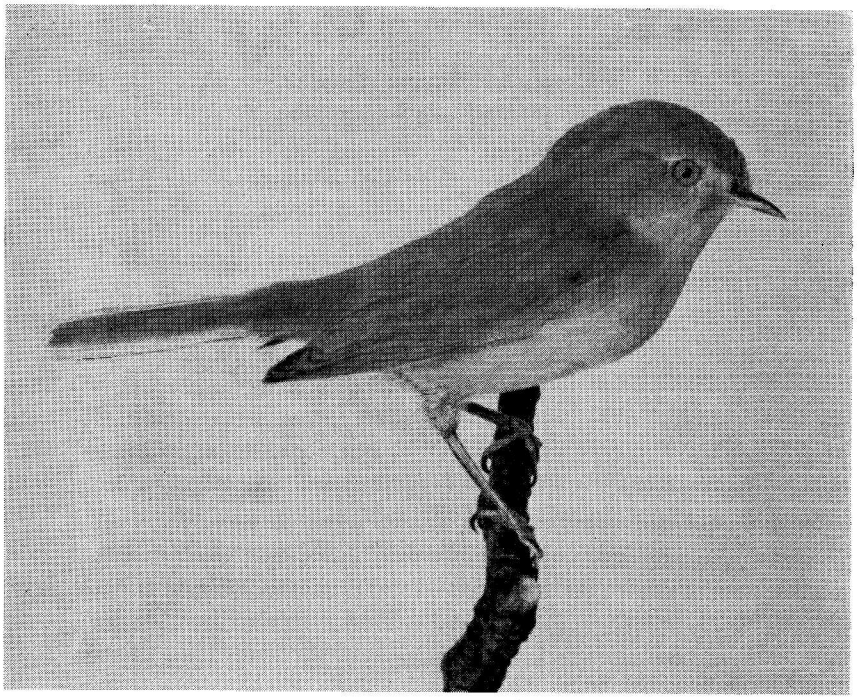

Fig. 1. Ökensångare (*Sylvia n. nana*), Ottenby fågelstation, Öland, den 20.10.1961. Lägg märke till de vita yttre stjärtpennorna och det ljusa (gula) ögat. Foto: KNUT BORG.

tjänstgörande föreståndaren WOLF JENNING artbestämde den till *Sylvia nana*. I bur lät fågeln höra ett läte av varningskaraktär, vilket finns bevarat genom bandinspelning.

Lätet påminner enl. JENNING om blåmesens och kan bokstaveras *derr derr*.

R a s k a r a k t ä r e r. — Doc. GUSTAF RUDEBECK har detaljstuderat ökensångaren från Ottenby och meddelar följande om artens taxonomi:

»Arten har tre raser, nämligen *nana* (H. & E.), *deserti* (LOCHE) och *theresae* MEINERTZHAGEN. Raserna skiljer sig såvitt bekant inte nämnvärt i struktur eller storlek utan i färgkaraktärer. Rasen *deserti* är mycket lätt igenkännlig genom sin starkt rödaktigt sandfärgade över-

sida m.fl. karaktärer. Rasen *theresae* säges vara gråare och mörkare än nominatformen ovanpå och mindre cremefärgad, mera rent vit, undertill. Av *theresae* har jag inte sett något material. Det må framhållas, att denna ras endast är känd från vinterkvarteren i Sind från januari och februari. Dess häckningsområde är okänt.

Eftersom ölandsexemplaret absolut inte tillhör *deserti* utan visar god överensstämmelse med nominatformen, anser jag det berättigat att — trots det knapphändiga jämförelsematerialet — hänföra fågeln till nominatformen, *Sylvia nana nana* (HEMPRICH & EHRENBERG).»

Mått etc. — På den färska fågeln togs följande mått: vinge 59 mm, tars 18, näbb 11,5, stjärt och total längd 122 mm. Vikten var 8 g. Kön ♂. Ålder: Ungfågel, av gonadernas storlek och utseende att döma. Irisfärg: Halmgul.

Handpennornas inbördes förhållande gav följande formel: I förkrympt och 1 mm längre än handtäckare, II = VII och 3 mm kortare än III, III och IV lika och längst, V 0,5 mm kortare än IV, VI 1 mm kortare än V och VII 2 mm kortare än VI.

Hemvist. — Utbredningen av *Sylvia nana* är blott vagt angiven i litteraturen, både beträffande häckningsområde och övervintringsplats. Vad gäller nominatformen torde den huvudsakligen finnas öster om Kaspiska havet ungefär till Aralsjön och söderut till Persien. Enl. vissa källor finns denna ras också i Irak, Syrien och Turkiet. Rasen *deserti* förekommer i de centrala delarna av Sahara i Afrika. *S. n. theresae* är beskriven som övervintrare från Sind i Pakistan.

Veterligt utgör vårt svenska fynd av arten det andra i Europa. Ett tidigare av rasen *deserti* har gjorts i Italien.

Miljö, häckning och uppträdande. — Inom det på vidstående karta markerade häckningsområdet väljer ökensångaren uteslutande ökentrakter för bosättning. Enl. MEINERTZHAGEN (1954) är det den enda fågel, som följer den sparsamma buskvegetationen ytterst ut mot öknen. Det här föreslagna namnet, ökensångare, tycks ytterligt väl återspegla dess levnadsförhållanden (jfr engelska *Desert Warbler*).

Till uppträdandet skall den vara orädd och säges envist stanna kvar utan att låta sig drivas ur de små buskage där den placerar boet. Full kull innehåller fem ägg, som är vita med ljusblå toning och strimmade i brunt.

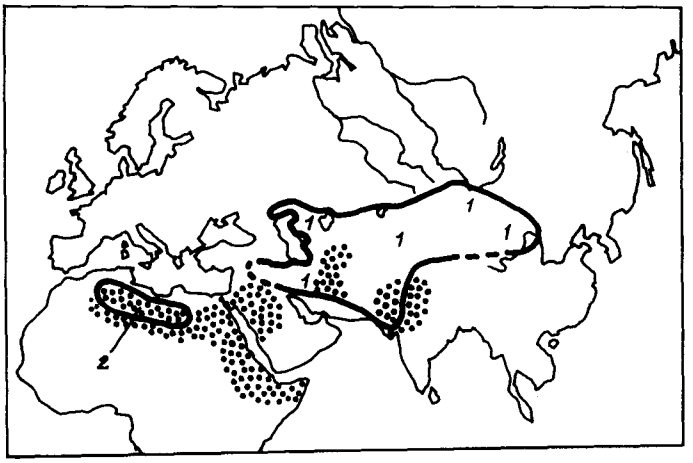

Fig. 2. Karta över ökensångarens (*Sylvia nana*) utbredning. 1 = *S. n. nana*, 2 = *S. n. deserti;* prickat = övervintringsområde. Efter DEMENTIEV 1954.

LITTERATUR

MEINERTZHAGEN, R. 1954. Birds of Arabia. Edinburgh & London.

DEMENTIEV, G. P., m. fl. 1954. Pticy Sovetskogo Sojuza (Sovjetunionens fåglar). Tom. 6. Moskva.

Summary: **The first record of the Desert Warbler** (*Sylvia n. nana*) **in Sweden.**

A Desert Warbler was observed in the seashore vegetation (*Urtica*) near Ottenby bird station at noon on October 20th 1961. When undisturbed it seemed to prefer the bare sand spots for insect hunting. The bird was caught in a mist net. Measurements: Wing 59 mm, tail 49 mm, bill 11.5 mm, tarsus 18 mm, weight 8 g.

Manuskriptet inlämnat den 4 september 1962. Förf:s adress: Olaig. 11, Örebro.